

A black and white portrait of Paavo Westerberg, a middle-aged man with a beard and mustache, looking slightly to the left. He is wearing a dark shirt. The lighting is dramatic, with strong shadows. The text "TAMMI" is printed vertically on the right side.

TAMMI

PAAVO MUISTOJA
WESTERBERG

PAAVO WESTERBERG

M U I S T O J A

TAMMI

HELSINKI

Ensimmäinen painos

Kuvaliitteen kuvat Paavo Westerbergin kotialbumista, ellei toisin mainita.

© Paavo Westerberg ja Tammi 2026
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-5911-6
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

Sisällys

ALUKSI.....	9
PARKKIPAIKKA.....	11
ÄIDISTÄ JA ISÄSTÄ.....	12
SISKON SYNTYMÄ	14
KÖÖKARINKUJA	16
YLEISRADION AUTO	20
LAPSUUDENYSTÄVÄNI NIKU.....	22
LAAJAKAHVIO	24
BÄRGARHOLMEN.....	26
LAPPI	28
LAAJASALO.....	30
YSTÄVYYDEN SAARI	32
GUNILLANKUJA.....	35
NAAPURIN SERKUT	37
DIVARIKIERROKSET	39
JUGOSLAVIAN SUURLÄHETILÄS.....	42
TAIVASKALLIONTIE.....	44
VIIPURIN URHEILIJAT	47
LOUKKO	49
UKKI.....	51
ITÄ-HELSINGIN MUSIIKKIOPISTO	53
FANØ.....	55
LAAJASALON ALA-ASTE.....	58
EILA JA RISTO	61
SUSIKOIRA ROI	63
TELEVISIOTEATTERI	66

KUUNNELMAT	68
MOVIE BOX	71
GALILEIN ELÄMÄ	73
SUSIKOIRA ROI JA SEIKKAILU SAARISTOSSA.....	77
TOISTUVUUS JA TURVA.....	80
VELJENI JULIUS.....	82
SISKONI HANNA	84
OSMONTIE	87
KRUUNUNHAAN YLÄ-ASTE	89
STAND BY ME – VIIMEINEN KESÄ	92
PAINAJAINEN.....	93
ENSIMMÄISEN KERRAN ISÄKSI	94
RUUSUN AIKA.....	96
AHVENANMAA	101
KÄÄRMETALO.....	102
RIVARI JUNARADAN VIERESSÄ.....	104
TEATTERIKORKEAKOULU	106
VIDEOVUOKRAAMOT JA DIVARIT	115
MUISTAMISESTA	117
BERLIINI	121
KULOSAARI.....	124
ARKKITEHTI.....	125
KALLIO	127
IRTIOTTOJA.....	129
YSTÄVÄNI SAMULI.....	138
TAKAISIN OSMONTIELLE.....	143
PAHA MAA	145
AKSELI ENSEMBLE JA RANTA	147
VALKOINEN KAUPUNKI	149
KOTIIN ENNEN PIMEÄÄ.....	152
TOUKOLA	157
YSTÄVÄNI JUKKA.....	161
VALHE.....	163
JÄLKILÄMPÖ	167
KOTIKIRJAILIJAKSI KANSALLISTEATTERIIN	173

ELÄMÄNI KEIKKA	176
MALTA.....	178
HE EIVÄT ASU ENÄÄ TÄÄLLÄ.....	180
KAUPPAMATKUSTAJAN KUOLEMA	182
RAKKAUS KAHVIIN	187
KIRSIKKAPUISTO.....	189
KÄPYLÄN TALO	192
KORPPOON SAUNA	194
VANJA-ENO.....	196
MAHDOLLISET MAAILMAT	204
JUDITH WESTON.....	209
VIULISTI	212
SEURAAVAT 500 VUOTTA.....	218
HINTA	221
KOLME SISARTA	226
YSTÄVÄNI JUSSI	232
HAMLET	233
SINIVALAS.....	238
SINIVALAAN JÄLKEEN – PANDEMIAN ALKU	241
DEN BESYNNERLIGA HÄNDELSEN MED HUNDEN OM NATTEN.....	244
KRUUNUNHAKA.....	246
FANNY JA ALEXANDER.....	248
NORDIC THEATRE COMPANY JA TAIDE	255
POHJALAISIA.....	259
ROMEO JA JULIA	262
TERAPIA.....	268
ELOKUVIEN KERÄILY	271
ELÄMÄNI SAUNAT	273
LAJIEN EROISTA.....	275
SANNA JA SAMU	277
ESKO – MENTORI.....	279
YSTÄVÄNI JA TYÖTOVERINI EERO	281
NÄYTTELIJÖISTÄ	283
KIITOLLISUUS.....	285

MAE, JORMA JA MAMET	287
EMMI.....	288
ISÄKSI JA ISÄNÄ	291
LOPUKSI – TAKAISIN PARKKIPAIKALLE	293
Teokset	295

ALUKSI

Olen tarttunut eriskummalliseen tehtävään ja päättänyt kirjoittaa muistoistani.

Ehkä haaveenani on, että voisin kirjoittamalla päästä muistiini käsiksi, ja niinhän usein käy.

Yhden muiston sisällä on toinen, ja niin edelleen.

Muistot ovat muisteluhetken synnyttämiä keksintöjä ja ajatuksia siitä, keitä me olemme. Kun muistelemme jotakin meille merkityksellistä tai merkityksetöntä tapahtumaa, kuvaa, tarinaa, tapahtumasarjaa, me keksimme itsemme uudestaan.

Pyrin siihen, että olisin autenttinen kirjoitushetkelleni ja siinä tapahtuvalle totuudelle. Yritän olla keksimättä mitään, yritän olla pyrkimättä mihinkään.

Kirjoitan assosiatiivisesti, vailla ajatusta rakenteesta. Kerrankin. Minä, joka kirjoitan työkseni lajeja (näytelmiä ja elokuvaa), jotka ovat voimakkaasti kiinni erilaisissa rakenteellisissa lainalaisuuksissa.

Tulkoon näistä muistoista jonkinlainen kuva siitä, miten elämäni juuri nyt katson.

Kirjoitan siitä, mihin kirjoitusprosessi minua vie.

Ja siinä järjestyksessä, jossa kutsu tulee.

Voisin myös tehdä muistojen otsikoista pieniä paperilappuja, laittaa ne hattuun ja poimia järjestyksen summanmutikassa.

Niinkin muistomme toimivat ja elävät meissä.

Sattumanvaraisella logiikalla.

Olen tehnyt muutenkin kaiken kummallisessa järjestyksessä.

Ainakin jos ajatellaan lineaarista tarinaani.

Aloitin hommat luovilla aloilla jo seitsemänvuotiaana, sain ensimmäisen lapseni 16-vuotiaana. Moni olisi minun historiallani jo eläk-

keellä oleva isoisä. No minusta on tätä kirjoittaessani jokin aika sitten tullut isoisä, tai ukki. Jopa kaksinkertainen sellainen.

Eläkkeelle en ole vielä jäänyt, ja ehkä näistä hommista ei koskaan oikein jäädäkään.

Jos minun yhdellä sanalla pitäisi kuvata tähän asti elettyä elämääni, mikä se sana olisi?

Ihmeellinen, rikas, raskas, täysi, monimuotoinen, suurenmoinen, työläs, fantastinen, pitkä, nopea, hurja, vaativa, upea, ruma, kaunis?

Taidan olla lucky bugger?

Vaikka ei se aina ole siltä tuntunut.

PARKKIPAikka

Sataa lunta. Enemmän kuin vuosiin. Paksuja ihmeellisiä hiuta-leita, kuin Hollywoodista tilattuja. Pienet peltiset purkit suuren modernin teatterirakennuksen kupeessa katoavat kinoksiin. Minulla on kädessäni lumiharja, ja pienen hetken sydämeni täyttyy riemusta, kun pyyhin lunta auton katolta. On vuosi 2022.

Tasan kolmekymmentäviisi vuotta aiemmin olen samalla parkki-paikalla ja katson lumisateessa autonsa ympärillä häärivää näyttelijä Seppo Pääkköstä, joka pyyhkii puisella lumiharjalla lunta Helsingin Kaupunginteatterin henkilökunnan parkkipaikalla vuonna 1987. Ihailen Seppoa. Hän on minusta upea näyttelijä, ja muutenkin magee tyyppi.

Näyttelen Ralf Långbackan ohjaamassa teoksessa *Galilein elämä* nuorta Galileo Galilein oppipoikaa Andrea Sartia, ja minulla on näytelmän alussa pitkä kohtaus kaksin Lasse Pöystin esittämän Galilein kanssa. Olen 13-vuotias. Seppo on myöhemmässä vaiheessa näytelmää Andrea Sarti aikuisena.

Ajattelen, että tuota haluan tehdä, kun kasvan aikuiseksi: haluan olla kuin Seppo, ja pyyhkiä lunta auton katolta teatterin parkkipaikalla!

Nyt, kolmekymmentäviisi vuotta myöhemmin, ohjaan samalla näyttämöllä teosta, joka on yksi maailman hienoimpia.

”Minä tein sen!” ajattelen. ”Minä todellakin tein sen!” Tässä minä nyt olen ja pyyhin auton katolta lunta, saman teatterin samalla parkkipaikalla.

Unelmistani on tullut totta.

ÄIDISTÄ JA ISÄSTÄ

Äitini Elina ja isäni Caj tapasivat 1970-luvun alussa. Isäni oli kutsunut äitini käymään kotiinsa Oulunkylään vanhaan puutaloon, jonka kirjailija Larin-Kyösti oli testamentannut suomalaisten kirjailijoiden käyttöön.

Isäni on runoilija ja kääntäjä ja oli tuolloin noin kaksikymmentä-viisivuotias, jo useamman kirjan julkaissut kirjailija. Äitini oli tuolloin kuvataidetta opiskeleva nuori vähän päälle parikymppinen nainen.

Isä oli jossakin vaiheessa kaivanut esiin omia vanhoja runokirjojaan ja alkanut lukea tekstejään ääneen. Tässä vaiheessa viimeinen bussi oli ehtinyt mennä, ja äitini jäi siltä istumalta isän luokse. Heidän tiensä erosivat vasta seitsemäntoista vuotta myöhemmin.

Synnyin siis Oulunkylään, vanhaan runoilijan taloon, jossa oli kai- vovesi ja ulkohuussi. Mutta vaikka rahaa oli vähän, oli kirjallisuutta ja sivistystä, ja taidetta ja iloa ja leikkiä.

Äitini on hellä ja vastaanottavaisin ja viisain ihminen, jonka tiedän. Hän kuuntelee, myötäelää, sallii, ja antaa minun olla minä. Hän on myös todella hauska ihminen ja osaa löytää asioista aina koomisia puolia.

Isäni on herkkä, älykäs ja tunteellinen ja näkee maailman kauniisti. Molemmilla oli rankka lapsuus.

Isäni isä oli ammatiltaan ylietsivä, ja isäni äiti sairasti skitsofre- niaa. Isällä meni oman isänsä kanssa välit 1970-luvun alussa, ja olen tavannut isäni isän ainoastaan kerran 1990-luvun alkupuolella. Tuo tapaaminen oli merkittävä. Oli kiinnostavaa huomata, miten toisen- laiseksi isäni muuttui isänsä seurassa, miten hän joiltain osin taantui kuin pieneksi pojaksi.

Äitini äiti jäi sota-aikana leskeksi ja tapasi sitten myöhemmin ukkini, joka oli kirurgi. Äidin äiti oli älykäs ja herkkä ihminen, jolle sodan kauhut olivat myöhemmässä elämässä liian vaativia käsitellä. Hän vaurioitui ja sairastui mentaalisesti.

Tässä iässä alkaa katsoa menneisyyttään uusin silmin. Kaukana takana ovat ne ajat, jolloin sitä mietti asioita sen kautta, mistä on jäänyt paitsi.

Nyt tässä kohtaa elämää, 53-vuotiaana, viiden lapsen isänä ja kahden lapsen ukkina, sitä osaa jo ajatella asioita kiitollisuuden kautta.

Olen syvästi kiitollinen vanhemmilleni siitä, että he ovat antaneet minun kasvaa omaksi itsekseni sallien juuri minun persoonani syntyä. He ovat olleet elämäni eri vaiheissa läsnä, ja he ovat aina tehneet parhaansa. Molemmilla on ollut omat haasteensa, ja he kantavat paljon asioita lapsuudestaan. Silti he ovat kyenneet rakastamaan minua ja siskoani tavalla, jolla heitä ei ehkä aina kaikilta osin ole osattu rakastaa.

Elämä on sukupolvien ketjuja.

Ei ole täydellisyyttä.

On sarja virheitä.

Sarja ihania virheitä, joista koostuvat uudet alut.

Ja näistä uusista aluista me synnymme.

Emme vailla menneisyyden ketjujen taakkaa.

Luojan kiitos emme.

Ne ovat meidän juuremme, kaukana jossakin, ennen meitä tai meidän vanhempiamme.

Me korjaamme osan, ja tulevat sukupolvet jatkavat tätä työtä.

Kun ajattelen vanhempiani ja heidän rakkauttaan,

ajattelen usein tuota ensimmäistä iltaa,

kun äidin bussi ehti mennä, ja hän halusikin jäädä.

Ilman tuota hetkeä minuakaan ei olisi.

Ei ilman että isä olisi kaivanut runokirjansa ja halunnut lukea.

Siinä mielessä olen runouden synnyttämä lapsi.

SISKON SYNTYMÄ

Varhaisin muistoni liittyy siskoni Hannan syntymään. Muistan kylmän ikkunalaudan pyllyä ja jalkoja vasten saunan jälkeen. Isä oli tehnyt ruoaksi jotakin keittoa. Katsoin ulos ikkunasta Topeliuksenkadulle. Autojen valokeilat loivat kattoon kiiloja. Istuin ikkunalaudalla, ja isä tuli kertomaan, että sisko on syntynyt.

Topeliuksenkadun asunto oli pieni, mutta kodikas. Siellä haisi usein kaasu. Ja nukuimme kaikki samassa huoneessa.

Seuraava muistoni on, että isä nostaa minut synnytyslaitoksella kaksin käsin ilmaan, ja näen lasin takaa siskoni makaamassa sairaalasängyssä keltaista valoa tulvivassa huoneessa. Huone on tosin täynnä muitakin vauvoja, joten en ole aivan varma, kuka heistä on siskoni, mutta keltainen valo jää mieleen.

Muutamaa viikkoa myöhemmin kertoman mukaan yritin tiputtaa siskoni äitiyslaatikosta lattialle.

Töölöstä on jonkin verran muistoja. Muistan päiväkodin, joka sijaitsi Sibelius-puistoa vastapäätä. Muistan puut ja talot. Liikenteen.

Kerran varastin isäni lompakon ja otin sen mukaan päiväkotiin. Esittelin sitä päiväkotikavereilleni ylpeänä. Muistan, että lompakko tuntui jännittävältä, ja muistan sen, miten se painoi takataskussa pulkkaa vasten, kun isä vei meitä kotiin.

Palautin lompakon koskemattomana omalle paikalleen lipaston päälle, ja hetkeä myöhemmin isä kysyi, että mistäs tuo lompakko tuohon ilmestyi. Katsoin lumesta sulanutta vettä valuvaa lompakkoa ja totesin: ”Ehkä se lensi siihen!” Isä hyväksyi vastauksen ja antoi armon käydä oikeudesta. Lompakosta kun ei ollut kuitenkaan kadonnut mitään.

Vuosikymmeniä myöhemmin monien sattumusten kautta kävin usean vuoden ajan terapiassa nimenomaan Topeliuksenkadulla. Tuntui merkitykselliseltä, että sain mennä saman kadun varrelle, jonne siskoni syntyi ja josta muistoni alkavat, viikoittain tekemään terapia-työtä itseni kanssa.

KÖÖKARINKUJA

Vuonna 1978 muutimme Töölöstä Laajasaloon Köökarinkujalle Topeliuksenkadun kodin käytyä perheellemme ahtaaksi.

Osoite oli monella tapaa enteellinen, sillä myöhemmin Ahvenanmaan eteläosassa sijaitseva pieni saariryhmittymä Kökar on näytellyt isoa roolia elämässäni.

Köökarinkujan asunto oli iso kaksio, jossa oli pitkä eteinen, ja keittiöstä ja makuuhuoneesta upeat näkymät mäntymetsään ja kallioille. Eteinen oli pitkulainen, ja seinää vasten nojasi pitkä kirjahylly, joka oli täynnä kirjoja.

Olin viiden vanha, ja sisareni kaksivuotias. Päiväkoti löytyi läheltä, mäen päältä. Päiväkodin johtaja oli nimeltään Tulle Talvela.

Laajasalon päiväkotiin liittyy paljon tarinoita. Kerran kävi niin, että kaveriani ja minua syytettiin tuoreiden pullien syömisestä luvatta. Tulle Talvela kysyi meiltä, olimmeko syyllistyneet rikkeeseen. Kaverini valehteli sujuvasti, mutta minä en kyennyt, vaan tunnustin: ”Siinä kävi niin, että kun ne tuoksuivat niin herkullisesti, niin taisin semmoisen ottaa ja hotkaista, en voinut vastustaa kiusausta.”

Köökarinkujan pihoilla oli paljon lapsia. Talot oli suunniteltu niin, että talojen väliin jäi isot pihat ja ympärillä oli paljon metsää. Osittain talojen väleissä kulkevat reitit olivat myös autottomia, joten pihoilla oli turvallista pyöräillä.

Siskollani oli kolmevuotissynttärit, joihin oli kutsuttu päiväkotimme lapsia. Niiden tiimoilta vanhempamme tutustuivat lähemmin kahteen perheeseen, eli Liljoihin ja Bremereihin. Tarinan mukaan muiden vanhemmat eivät jääneet kahville, kun vanhempamme olivat kysyneet.

Minä ystävystyin etenkin Niku Liljan kanssa ja siskoni Hanna erityisesti Annu Liljan ja Sari Bremerin kanssa. Mutta olimme myös

viisikko. Olimme kesäisin yhdessä, ja vanhemmillamme oli erilaisia juhlia, jolloin tietenkin meidän lastenkin elämä oli jännittävää. Nukahtelimme sohvalle kesken diaesityksen tai olimme myöhään metsäleikeissä.

Köökarinkujalla oli paljon oravia, ja välillä ne tulivat meille sisäänkin asti.

Muistan kirkonrotan ja pimeät elokuun illat, kun makasin ruusupensaan takana nurmikolla ja katsoin tähtiä. Maailma tuntui olevan täynnä mahdollisuuksia. Ei ollut tietoaakaan internetistä tai tekoälystä.

Oli kuitenkin ajatus sivistyksestä, ja peruskoulu oli perustettu. Suomesta rakennettiin hyvää vauhtia sivistysvaltiota.

Merellisessä ja metsäisessä Laajasalossa oli hyvä kasvaa. Teimme perheenä kävelyjä merenrantaan ja lähimetsiin, ja meillä oli saunavuoro. Televisiota ei ollut, mutta kirjoja luettiin, ja iltasatuja.

Isä teki töitä kotona, ja kun tulin koulusta kotiin, hän teki minulle välipalaa. Välipalana oli yleensä paistettu kananmuna, ruisleipää, jonka päällä oli Floraa, ja mustikkajugurtti.

Kerran kävi kuitenkin niin, että isäni oli jäänyt kaupungille asioille eikä ollut kotona, kun saavuin koulusta. Olin ensimmäisellä luokalla, ja minulla ei tuolloin vielä ollut omaa avainta, kun isä kerran oli aina kotona. Soitin ovikelloa, eikä kukaan tullut avaamaan. Katselin postiluukusta sisään, ja näin tuolin karmilla isän housut. Olin aivan varma, että isäni on kuollut. Kun housutkin olivat kerran jääneet tuolille.

Itkusta sekaisin päädyin läheiseen ruokakauppaan Laaja-aitaan, joka sijaitsi sadan metrin päästä kodistamme. Siellä ystävällinen kauppias istutti minut lihatiskin taakse ja antoi pillimehua. Hiljalleen rauhoituin, ja reilun tunnin päästä isä tuli kauppaan ja löysi minut sieltä.

Iltapäivisin olin isän kanssa kahdestaan, ja hän luki ääneen tekstejään ja saattoi kysyä minulta mielipidettä kielellisistä asioista. Joskus meneillään oli runoteksti, joskus vaikkapa näytelmäkäännös Lars Norénin perhehelvettinäytelmästä.

Olenkin kuullut joitakin aika rajuja tekstejä jo hyvin nuorena, mutta jostakin syystä vaikkapa Lars Norénista pidin jo tuolloin. Vaikka tekstit hurjia olivatkin.

Isä luki meille paljon ääneen, maailmankirjallisuuden klassikoita, ja usein huomaa sanovani, että olen lukenut jonkin teoksen, mutta

kun tarkemmin alan ajatella, tajuan, että en ehkä lukenut sitä koskaan itse, vaan olenkin kuullut sen ääneen luettuna.

Isäni kirjailijuus on vaikuttanut omaan kasvuuni paljon. Rakkauteni kieleen ja kirjallisuuteen on syntynyt hyvin varhain.

Samoin itse kirjoittamisen tapahtuma ja siihen sisältyvät vaiheet ovat tulleet tutuiksi hyvin nuorena. Koenkin, että ensimmäinen kirjoittajakouluni alkoi kotona hyvin aikaisin, jo ennen kouluikää.

Kirjallisuus ja kieli avasivat toisen maailman. Ne olivat ikkuna todellisuuksiin, joissa mahdollisuuksia oli loputtomasti. Ja kieli itsessään, etenkin ääneen luetut tekstit, synnyttivät minulle tunteen turvallisuudesta. Kun isä luki ääneen, mitään pahaa ei voinut tapahtua. Oli tekstissä sitten miten rajuja juttuja tahansa.

Lisäksi aloin tajuta jo hyvin varhain, että kielessä on eri rekisterejä, ja näiden eri rekisterien hahmottaminen aiheutti tyydytystä. Pidin ehkä eniten runoista ja draamasta, vaikka myös hyvin kirjoitetut kertomukset, etenkin myöhemmällä lapsuusiällä, kun aloin lukea enemmän itsenäisesti, alkoivat kiinnostaa.

Köökarinkujan taloyhtiössä oli sauna, ja saunan yhteyteen oli rakennettu ajalle tyypillisesti myös uima-allas, johon meinasin kuusivuotiaana hukkuu. Enoni Topi nosti minut kuitenkin ylös, ja yskin jonkin aikaa vettä altaan reunalle. Tuon episodin takia uimiseni on edelleenkin vähän sellaista räpiköintiä.

Teimme usein kävelyjä läheiseen Tullisaareen. Tullisaarella oli valtavia vanhoja tammia, ja tietenkin meri.

Olen aina tuntenut jonkinlaista ulkopuolisuutta. Samanaikaisesti olen hyvin sosiaalinen ja viihdyn ihmisten kanssa. Tämä jännite, toisaalta tarve olla yksin ja toisaalta tarve olla ihmisten kanssa, on ollut läsnä elämässäni hyvin nuoresta.

Ei ole sattumaa, että nykyään teen työkseni hyvin vastakkaisia lajeja. Ohjaaminen on äärisosiaalista, ja kirjoittaminen verrattain yksinäistä puuhaa.

Muistan hyvin nuorena ollessamme perheeni kanssa kävelyllä nimenomaan Tullisaarella erään aivan tietyn hetken ja episodin, jolloin koin ensimmäistä kertaa isommassa mittakaavassa voimakkaan ulkopuolisuuden tunteen.

Olin jäänyt kävelyllä jälkeen sata metriä muusta perheestäni, eli äidistä, isästä ja siskostani, tai sitten olin sata metriä heitä edellä, mutta kuitenkin niin, että näin heidät selkeästi kolmikkona. Katselin heitä kolmea, ja vaikka he olivat kaikki minulle äärimmäisen rakkaita, tajusin, että olen joiltakin osin yksin. Tunsin, että jokin osa minusta ei koskaan voisi kuulua heihin. Olin ehkä kahdeksan vanha.

Tuo tunne ei ollut ahdistava, eikä surullinenkaan. Se vain oli. Ja se oli totta.

Se tuntui hämmäntävältä, en ollut tuntenut sitä aiemmin. Enkä osaa selittää sitä aivan täysin, mutta jotenkin koen, että syvin ydin taiteilijuudestani sijaitsee jollakin samalla alueella.

Tuo ulkopuolisuuden kokemus ei ole mitenkään nautinnollista, mutta se on välttämätöntä hyväksyä. Tajusin jo hyvin varhain, että jos en hyväksy noita tunteita, en myöskään voi koskaan todella olla kontaktissa muihinkaan, päästä oikeasti lähelle.

Köökarinkujalla ja sen lähialueilla asui paljon lapsia. Leikkiä oli paljon. Pihoilla oli paljon elämää. Ja pääosin kaikki pitivät yhtä.

Erään ikävän episodin muistan Köökarinkujalta. Isäni oli juuri lähtenyt Färsearille, ja sitä ennen minulle oli hankittu ruskea Moskovits-polkuauto. Se oli hieno, siinä oli valotkin.

Eräs pihan pojista, jota en niin hyvin tuntenut ja jonka nimeä en enää muista, kaatoi minut ja autoni. Auto hajosi, polveni aukesivat verille, ja kyynärpäät olivat asfaltti-ihottumassa. Itku oli kahta kauheampi varmaankin myös siksi, että isä oli kaukana.

YLEISRADION AUTO

Yksi uskomattomista asioita tapahtui minulle hyvin varhain. On alkukevät 1982. Olen kahdeksanvuotias. Itähelsinkiläinen lähiö lepää kevään väreissä ja valo leikkaa betonielementtitalon pyöräkatoksen likaisille betonilaatoille.

Minulla on reppu selässä, ja odotan Yleisradion autoa.

En tiedä, mitä tunnen. Jännitystä ehkä, mutta en niinkään tulevaa esiintymistä ajatellen, vaan enemmänkin tunnen jännitystä nousta isoon Ylen amerikkalaisvalmisteiseen pakettiautoon, letukkaan, jonka kyljessä on juhlalliset Yleisradio-tarrat.

Meidän perheellämme ei ole omaa autoa, joten auton kyytiin pääseminen on aina erityistä. Ville-ukin sinisessä Volvossa olen ollut kyydissä useimmin.

Autossa istuessani olo on vieras. Samaan aikaan tunnen jonkinlaista ylpeyttä, mutta myös voimakasta vierautta, valheellisuutta jopa. Miksi minut on pyydetty näyttämään televisioelokuvan pääroolia? Enhän minä ole mikään näyttelijä. Olen pieni poika, joka haluaa rakentaa palikkatorneja ja leikkiä pihoilla. Jossakin syvällä sisimmässäni tunnen, että minua yritetään kammeta johonkin. Ollaanko vapauttani viemässä minulta?

Joitakin kuukausia aiemmin istuin pulpetissani Yliskylän ala-asteella.

Luokan neljä lyhintä poikaa pyydettiin jumppasaliin. Satuini olemaan juuri neljänneksi lyhin, joten minä ja kolme vielä lyhyempää luokkatoveriani vietiin korkeaan betoniseen liikuntasaliin. Laajasalon ala-aste oli silloin Itä-Helsingin suurin. Rinnakkaisluokkia oli niin monta, että hyvä että aakkosten kirjaimet riittivät niitä erottelemaan. Jumppasalissa meitä oli näin ollen rivissä kaikilta

rinnakkaisluokilta neljä lyhintä, joten kaiken kaikkiaan salissa oli kymmeniä poikia.

Ohjaaja Raili Rusto tuli saliin kuvaussihteeri perässään ja alkoi käydä poikia läpi tutkivalla katseellaan. Hän valitsi pojan sieltä, toisen täältä. Minun kohdallani hän pysähtyi pitkäksi aikaa ja tuijotti suoraan silmiin. Sitten hän sanoi: ”Sut mä haluan!” ja jatkoi matkaansa.

Näin sain kutsun ensimmäisen tv-pääroolini koekuvauksiin.

Koekuvauspäivän aamuna epäröin kouluun lähtöä, vaikka olin opetellut koekuvauksia varten Risto Rasan ”Toukka tiskaa” -runonkin.

Vanhempani totesivat, että mene nyt vain, sehän saattaisi olla hauskaa.

Päätin jännityksestä huolimatta mennä.

Oli jännittävää päästä Yleisradion studiotiloihin. Sain nähdä myös uutisstudion, jossa oli muun muassa jännittävä sääkartta, johon pilvet kiinnitettiin magneeteilla.

Koekuvauksista en muista mitään, mutta kertoman mukaan kuvaussihteeri Sirpa Silventoinen oli kysynyt minulta, minkälainen tyyppi minä olen, ja olin vastannut silloisella vähän käheällä äänelläni: ”Mä oon aina väsyny.”

Tämän takia Sirpa sitten myöhemmin kuvauksissa tyrkytti minulle koko ajan banaania, josta en vielääkään oikein pidä.

Joitakin viikkoja koekuvausten jälkeen minulle soitettiin ja kerrottiin, että olen saanut pääroolin Raili Ruston televisioelokuvasta *Kolme mummoa*.

Näyttelin elokuvassa poikaa, joka kärsii ujoudesta ja voittaa elokuvan aikana pelkonsa. Hän on kuitenkin tarinan alkaessa niin ujo, että kun häneltä kysytään jotain, hän punastuu. Kehitin elokuvaa varten tekniikan, jossa hengitystäni pidättämällä ja käsiäni nyrkkiin puristamalla sain poskeni hyvin punaisiksi.

Olin tuota elokuvaa tehtäessä niin nuori, että itse elokuvan tekemisestä ei ole kovin paljon muistoja.

Muistan kuitenkin, että pidin siitä ajasta, kun kamera kävi.

*Paavo Westerbergin tähänastinen
ihmeellinen elämä lapsitähdestä
suurperheen isäksi ja suurien näyttämöiden,
elokuvien ja unohtumattomien teosten tekijäksi.*

Paavo Westerbergin runollisen kaunis teos koostuu omaelämäkerrallisista muistoista ja hetkistä. Intohimoinen taiteen tekeminen jo peräti viidellä vuosikymmenellä on jättänyt jälkeensä paljon tarinoita. Näissä tarinoissa kurkistetaan myös kulissien taakse. Hänen tiensä ei ole ollut se kaikkein helpoin ja tavallisin. Muistoissaan Westerberg perkaa menneisyyttään ja tulee samalla piirtäneeksi itsestään moniulotteisen muotokuvan.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-5911-6

PÄÄLLYS: MARKKO TAINA • VALOKUVA: MIIKKA PIRINEN